

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 OSLO

Dato: 02.09.2019
Saksref.: 201900502-2
Deres ref.: 19/926
Sider: 6

Invitasjon til å komme med innspill til stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning - Jernbanedirektoratets tilbakemelding

Viser til mottatt invitasjon 25. april 2019 til å komme med innspill til stortingsmelding om arbeidslivrelevans i høyere utdanning.

Regjeringens satsning på samferdsel skaper, sammen med generasjonsskiftet i bransjen, et vedvarende behov for kompetanse og kapasitet i den samlede samferdselssektoren. Jernbanedirektoratet skal overvåke kompetansesituasjonen, og være pådriver for at tilbudet innen høyere utdanning er tilpasset jernbanesektorens fremtidige behov for kompetanse og kapasitet.

Dette ansvaret lå tidligere plassert i Jernbaneverket, og studietilbudene innen jernbane på universitetsnivå har blitt opprettet i perioden 2011 til 2017. Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet har i disse årene samarbeidet tett på ulike prosjekter og har etablert en felles erfaringsbasert mastergrad innen veg og bane ved NTNU. Universitetssamarbeidene er i Jernbanedirektoratet forankret i samarbeidsavtaler med de enkelte institusjonene, og forutsetter et nært samarbeid med Bane NOR om fagressurser og praktisk gjennomføring.

De viktigste behovene i sektoren:

- Sikre kompetanse og rekrutteringsgrunnlag for nye generasjoner talenter og fagressurser innen samferdsel.
- Etablere arena for praktisk samhandling om undervisning og utdanning mellom infrastruktureiere, etater, leverandører og utdanningsinstitusjoner i et konkurranseutsatt marked.
- Etablere og videreutvikle relevante utdanningstilbud for ordinære studenter, samt gode etter- og videreutdannings muligheter.

Spørsmål stilt i invitasjonen

1. Hovedutfordringer som bør omtales i meldingen:

- Vi trenger å etablere metoder og verktøy for å ha oversikt over kompetanse og kapasitetsbehovene i dag og i fremtiden, slik at gap kan avdekkes og tettes.

- Vi trenger å bygge tettere samspill mellom ulike scenarier, utredninger, visjoner og strategier som utarbeides, og hvilke konsekvenser og sammenhenger disse har med hensyn til kompetanse og kapasitetsbehovene i samfunnet generelt, og for samferdsel spesielt.
- Flere bransjer står foran store generasjonsskifter og verdifull kompetanse kan gå tapt.
- Mange universitet og høyskoler er avhengig av undervisningskrefter fra næringslivet, uten at disse er en aktiv del av fagmiljøene på institusjonen. Dette gjør undervisningen sårbar og reduserer mulighetene for et aktivt og kreativt studiemiljø.
- Ny teknologi og digitalisering krever ikke bare nye fag, men også økt tverrfaglighet og ny kunnskap inn i tradisjonelle fag.
- Samarbeid mellom næringslivet og academia er avgjørende for at undervisningen holder tritt med utviklingen av ny teknologi, arbeidsprosesser og verktøy.
- Næringslivet på sin side har et økt behov for å følge med i utviklingen av forskning og innovasjon som skjer bl.a. på universitetene.

2. Samarbeid om høyere utdanning

Behovet for samarbeid på tvers:

- Det endrede aktørbildet i sektoren, økt konkurranseutsetting av produksjon og tjenester og et høyt investeringsnivå gjør det nødvendig å samarbeide på tvers i samferdselssektoren om utdanning og kapasitet.
- Et tilstrekkelig utdanningstilbud innen samferdsel forutsetter et nært samarbeid med utdanningsinstitusjoner, og et aktivt samarbeid med de aktørene i sektoren som har behov for kompetanse og kapasitet - og som har faglige ressurser til å bidra med fagutvikling, undervisning og veiledning av studenter.
- Kompetansebehovene endrer seg: Økt tverrfaglighet, ny teknologi, digitalisering og arbeidsprosesser endrer seg i raskt tempo. Dette øker behovet både for kvalifisert arbeidskraft og for gode etter- og videreutdanningstilbud.

Motivasjonsfaktorer for samarbeid, for bransjen:

- Behov for økt kapasitet i hele sektoren.
- Økende behov for samhandling og koordinering mellom ulike transportformer, strategisk og operativt.
- Reformen i samferdselssektoren har gitt økt avstand mellom strategisk ansvar og operative behov.
- Behov i hele sektoren for å styrke attraktivitet og markedsføring for å sikre tilgang på attraktive talenter.
- Jernbanefagene er særlig sårbare, både mht. fagressurser og utdanningsinstitusjonenes prioritering.

Dagens samarbeid, eksempler:

- Undervisning, sensorer.
- Sponserdelte stillinger innen fagkoordinering, undervisning.
- Gaveprofessorater for å bidra til etablering av fagmiljøer og forskning.
- Ph.D-stipender.
- Studentoppgaver.
- Sommerjobber.

- Prosjektoppgaver.
- Prosjektsamarbeid.

Alle elementer i dagens samarbeid fungerer bra isolert sett, men dagens samarbeidsformer har noen svakheter:

- Direktoratene har sektoransvaret for kompetanse, mens kompetansebehovet etter reformene er spredd på mange ulike aktører, både private og offentlige.
- Samarbeidene mellom direktoratene og universitetssektoren har oppstått over tid og har ikke vært gjenstand for en helhetlig, strategisk evaluering og satsning basert på effektiv utnyttelse av ressursene, smart samhandling og innovative undervisningsformer.
- Samarbeid mellom norske og internasjonale studiesteder er lite utviklet og fagmiljøene er små og avhengig av etatenes fagressurser.

3. Samarbeid om studentenes læring

Det er en balansegang mellom undervisning gitt av næringslivet og utviklingen av sterke fagmiljøer på universitetene. Studenter fortjener et fagmiljø med tilstrekkelig fagkompetanse til å utvikle gode læringsarenaer og gode fagmiljøer. I mange fag undervises det fra næringslivet alene, uten at universitetet har egne lærekrefter innen emnet.

- Vi har behov for å utvikle innovative undervisningsformer og ta i bruk digitale læringsplattformer for effektivitet, kvalitet og sikring av fagenes attraktivitet og kompetansenivå.
- Etablere tettere kobling mellom forskningsprosjekter og undervisning, undervisningsressurser og studenter.
- Studenter bør involveres i forskningsrelaterte prosjekter gjennom oppgaver, øvelser, befaringer og «papers».
- Samarbeid mellom næringslivet og academia er avgjørende for at undervisningen holder tritt med utviklingen av ny teknologi, arbeidsprosesser og verktøy.
- Næringslivet på sin side har et økt behov for å følge med i utviklingen innen forskning og innovasjon.

4. Myndighetsnivå

- Aktørene i ulike sektorer bør selv ta initiativ til å etablere samarbeidsarenaer med kapasitet, kompetanse og utdanning som fokusområder.
- Myndighetene kan sikre grunnfinansiering i slike samarbeid, mens øvrige aktører og næringslivet kan bidra med aktivitets- og prosjektfinansiering.
- Satsninger bør være bransje/sektorfokusert og -styrt.
- Slike samarbeidsarenaer bør kunne ta rollen som bestillere overfor utdanningsinstitusjonene; hva er behovet, hva er mulig å få til og hvordan gjør vi det?

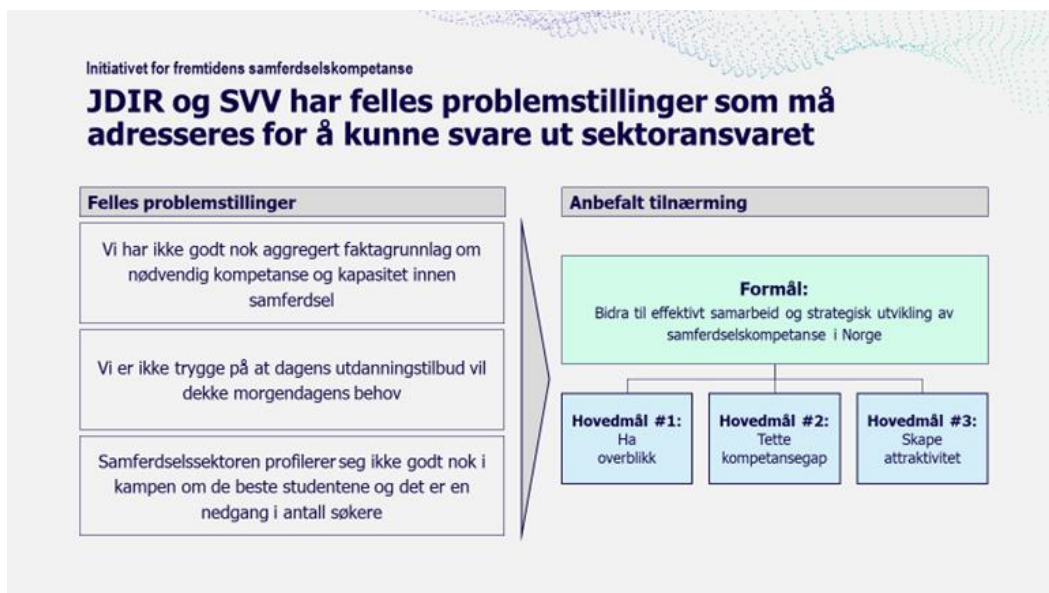
5. Eksempler

Jernbanedirektoratet og Statens vegvesen/Vegdirektoratet tar nå initiativ til «norsk senter for samferdselskompetanse».

Senteret skal være et nasjonalt senter innen samferdselsutdanning, hvor målet er å etablere et strategisk og innovativt samarbeid mellom academia, næringslivet og offentlige etater for å sikre norsk samferdselskompetanse for fremtiden.

Senteret skal ha kunnskap om og overblikk over kompetansesituasjonen i sektoren, bidra til å tette kompetansegap og sikre rekruttering til samferdselsutdanning og arbeidsmarkedet gjennom arbeid med attraktivitet og markedsføring overfor studiesøkende og studenter. «Senteret» skal bidra til å utvikle gode fagmiljøer og bred kunnskap om samferdsel i den norske utdanningssektoren

Senteret etableres 1. november 2019, og Jernbanedirektoratet bistår gjerne med mer informasjon om dette er ønskelig.

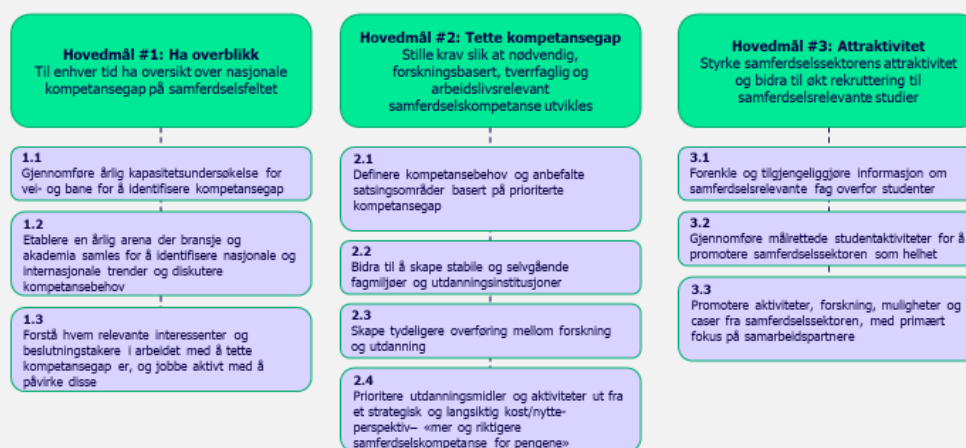
Prosjektet mener problemstillingen best adresseres gjennom en samarbeidsmodell som...

og som...

- fremstår uavhengig
- utfordrer etablerte strukturer
- har et helhetlig blikk på kompetanseutvikling
- aktivt bidrar til at utdanningsløpet er forskningsbasert og arbeidslivsrelevant
- har økonomiske muskler til å gjøre en forskjell

Hovedmål og delmål

Med vennlig hilsen

Christoffer Serck-Hanssen
Organisasjonsdirektør

Bente Tangen
Seksjonsleder Utdanning, forskning og
innovasjon (fung.)

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes uten signatur